

Jakub Šťastný

FPGA prakticky

*Realizace číslicových systémů
pro programovatelná hradlová pole*

Praha 2010

Tato publikace je věnována praktickým aspektům návrhu číslicových systémů. Spíše, než popisu jazyka VHDL používaného běžně pro návrh a teorii implementace logické funkce, se zabývá skutečnou obvodovou realizací, správným použitím návrhového software, upozorňuje na možné pasti a potenciální problémy, se kterými se při návrhu obvodů potýkají začátečníci i pokročilejší návrháři a dále rozebírá v české literatuře jen velmi okrajově diskutovaná témata, jejichž znalost je však klíčová pro správný návrh číslicového systému. K jednotlivým konceptům a informacím jsou k dispozici ukázkové příklady návrhu obvodů a cvičení umožňující snažší pochopení.

Příklady najdete na adrese <http://shop.ben.cz/cz/121316>

Většina prezentovaných informací a postupů je aplikovatelná i při návrhu zákaznických integrovaných obvodů.

Jakub Šťastný

FPGA prakticky Realizace číslicových systémů pro programovatelná hradlová pole

Bez předchozího písemného svolení nakladatelství nesmí být kterákoli část kopírována nebo rozmnožována jakoukoli formou (tisk, fotokopie, mikrofilm nebo jiný postup), zadána do informačního systému nebo přenášena v jiné formě či jinými prostředky.

Autor a nakladatelství nepřijímají záruku za správnost tištěných materiálů. Předkládané informace jsou zveřejněny bez ohledu na případné patenty třetích osob. Nároky na odškodnění na základě změn, chyb nebo vynechání jsou zásadně vyloučeny.

Všechny registrované nebo jiné obchodní známky použité v této knize jsou majetkem jejich vlastníků. Uvedením nejsou zpochybněna z toho vyplývající vlastnická práva.

Veškerá práva vyhrazena

© Jakub Šťastný, 2010

© Nakladatelství BEN – technická literatura, Věšínova 5, Praha 10

Jakub Šťastný, FPGA prakticky – realizace číslicových systémů pro programovatelná hradlová pole

BEN – technická literatura, Praha 2010

1. vydání

ISBN 978-80-7300-261-9 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-7300-332-6 (elektronická kniha v PDF)

Julince

Obsah

1	ÚVOD	9
1.1	Co byste měli znát	12
1.2	Použité značky a značení	12
1.3	Poděkování	13
2	NÁVRH ČÍSLICOVÉHO OBVODU	15
2.1	Specifikace funkce	17
2.2	Zachycení návrhu	19
2.3	Verifikace na RTL úrovni	22
2.4	Implementace	24
2.5	Verifikace na hradlové úrovni	26
2.6	Statická časová analýza	28
2.7	Konfigurace FPGA	29
2.8	Shrnutí	29
2.9	Cvičení	29
3	PROGRAMOVATELNÁ HRADLOVÁ POLE	33
3.1	Co je FPGA?	35
3.2	Historie	35
3.3	Různé úrovně programovatelnosti	36
3.4	Dostupné technologie	37
3.5	Proč FPGA	38
3.6	Anatomie programovatelného obvodu	41
3.7	Konfigurační prvky	43
3.7.1	FPGA s volatílní konfigurací	43
3.7.2	FPGA s nevolatílní konfigurací	43
3.8	Jak vybírat	44
3.9	Cvičení	46

4	JAZYK VHDL	47
4.1	Specifikace obvodu	49
4.2	Návrh na úrovni RTL	51
4.2.1	Datová cesta	51
4.3	Řadič	52
4.4	Logické úrovně	54
4.5	Popis rozhraní bloku	54
4.6	Strukturní popis	55
4.7	Kombinační logické funkce	56
4.7.1	Základní logické funkce	56
4.7.2	Multiplexer	56
4.7.3	Aritmetické operace	57
4.7.4	Obecná kombinační funkce	57
4.8	Sekvenční logické funkce	58
4.8.1	Paměťový prvek	58
4.8.2	Stavový automat	58
4.9	Shrnutí	58
4.10	Cvičení	59
5	SYSTÉMOVÝ NÁVRH	67
5.1	Synchronní návrh	69
5.2	RTL modelování	70
5.3	Dekompozice návrhu	73
5.4	Hodinové signály	74
5.5	I/O Piny	75
5.6	Optimalizace obvodu na rychlost	76
5.7	Technické parametry návrhu	79
5.8	Cvičení	79

6	ARITMETICKÉ OPERÁTORY	81
6.1	Zobrazení čísel	83
6.2	Inverze znaménka	84
6.3	Knihovny pro aritmetické operace	85
6.4	Sčítání a odečítání	86
6.5	Násobení	88
6.6	Relační operátory	91
6.7	Konverze mezi typy	91
6.8	Dělení	92
6.9	Druhá odmocnina	95
6.10	Logaritmus a exponenciální funkce	99
6.11	Goniometrické funkce	104
6.12	Shrnutí	107
6.13	Cvičení	108
7	OBECNÉ DATOVÉ CESTY	109
7.1	Ukázkové příklady	111
7.1.1	Násobení pomocí sčítání	111
7.1.2	Výpočet druhé odmocniny	116
7.2	Průměr řady hodnot	120
7.3	Jednoduchá aritmetická jednotka	121
7.4	Shrnutí postupu	123
7.5	Cvičení	123
8	ČÍSLICOVÉ ZPRACOVÁNÍ SIGNÁLŮ	125
8.1	Konvoluce	127
8.2	Hardwarové realizace DSP výpočtů	128
8.2.1	Paměťová architektura	128
8.2.2	Násobení a sčítání	128
8.3	Kvantizace a saturace	131

8.4	Možnosti paralelizace	133
8.5	Processorová řešení	134
8.6	Systolické pole	135
8.7	Cvičení	136
9	STAVOVÉ AUTOMATY	137
9.1	Základní techniky implementace	139
9.2	Vlastnosti automatů	140
9.2.1	Moorův a Mealyho automat	140
9.2.2	Kódování stavu automatu	142
9.3	Shrnutí	145
9.4	Cvičení	145
10	PAMĚTI	149
10.1	Synchronní paměti	153
10.2	Asynchronní paměti	153
10.3	Paměti ROM	154
10.4	Přenositelnost	154
10.5	Cvičení	154
11	HODINY, RESET A ASYNCHRONNÍ SIGNÁLY	159
11.1	Asynchronní a synchronní signály	161
11.2	Hodinové domény	161
11.3	Metastabilita	162
11.4	Inicializace obvodu	163
11.5	Hodinový signál	164
11.6	Asynchronní signály	165
11.6.1	Jednobitové signály	165
11.6.2	Vícebitové signály	167
11.7	Shrnutí	171

12	POZNÁMKY NA ZÁVĚR	173
12.1	Verifikace	175
12.1.1	Význam verifikace	175
12.1.2	Verifikační plán a plánování	175
12.1.3	Verifikační prostředí	176
12.1.4	Parametry návrhového procesu	177
12.2	Návrh ASIC obvodů	178
12.3	Další návrhové nástroje	179
12.3.1	Simulátory	179
12.3.2	Syntéza	180
12.3.3	Další nástroje	181
13	POUŽITÁ LITERATURA	184
14	POUŽITÉ ZKRATKY	189
15	REJSTŘÍK	192
	<i>Kontakty na prodejny technické literatury .....</i>	<i>199</i>
	<i>Pár slov o nakladatelství .....</i>	<i>200</i>